

Метафара як праява імпрэсіяністычнай манеры Леаніда Дранько-Майсюка

У сваёй творчасці Л. Дранько-Майсюк абапіраецца на антычную міфалогію, якая і сёння выглядае актуальнай. У гэтым сэнсе пластыка яго вершаў відавочна змыкаецца з пластыкай М. Багдановіча. У абодвух паэтаў назіраецца скульптурная выразнасць вобраза, прапарцыянальнасць, традыцыйныя паэтычныя памеры.

У цэнтры твораў Л. Дранько-Майсюка знаходзіцца пачуццё, якое ў кантэксце многіх яго твораў бліжэй за ўсё стаіць да слова “ўражанне”. Імкненне занатаваць нешта хуткаплыннае, няўлоўнае, але значнае ў сваёй няўстойлівасці, руху абумовіла і **стылістычную манеру** паэта, якую можна было б акрэсліць як **імпрэсіяністычную**. І гэта зноў дазваляе гаварыць пра блізкасць яго стылю да стылю М. Багдановіча. Унутраны рух пачуцця, дынаміка святла і ценяў, важкасць кожнага імгнення быцця, рытміка-музычны лад верша, цякучасць, пераходнасць фарбаў і станаў – усё гэта выяўляецца ў вершах М. Багдановіча ў характэрнай для імпрэсіяністаў манеры. У якасці прыкладу можна прывесці такі ўрывак з верша М. Багдановіча: “Прывет табе, жыццё на волі! / Над галавой – дубоў павець, / Віднеюць неба, горы, поле / Праглысціў сець. / Лахмоцці ценяў на палянах, / Схаваўшы золата, ляжаць; / Яго слезі з-пад дзір парваных / Аж зіхацяць” [1, с. 16].

У гэтым вершы мастак кім словам увасабляецца паэтыка святла, зьяненне сонца на паляне, а потым і бледнае змярканне, цёмная вада пад зорным небам: “І роўна мільмі зрабіцца / Здалеюць яркі блеск і цень, / Той дзень, што мае нарадзіцца, / І знікшы дзень” [1, с. 16].

Асноўная асаблівасць стылю Л. Дранько-Майсюка – ужыванне шматлікіх **метафар**.

Вельмі часта пісьменнік метафарызуе лексемы семантычнага поля “псіхалагічны стан, уласцівасць”: *Толькі злосць, адна пустая злосць аблытала цяжкім сваім карэннем* [2, с. 14]. *Каханне ў цені ад Еўропы чакаць змушала і цярпець* [4, с. 94]. *Круціцца ў ягонай галаве вужака непрыручаная злосці* [2, с. 100]. *Бліснуў запалкай адчай, бліснуў і не патухнуў* [2, с. 15].

Прадуктыўны спосаб стварэння метафар, якія характарызуюць псіхалагічныя з’явы, – далучэнне да абстрактнага назоўніка лексем семантычнага поля “з’явы прыроды”: *Я асуджаны на вечнае выгнанне ў ноч душы* [2, с. 152]. *І не марнее, жывіцца мастацтва глінянай прахалодаю быцця* [2, с. 86].

Структурна разнастайныя метафары з апорнымі лексемамі *каханне, каханка, пачуццё, расстанне* аб'ядноўваюцца выяўленнем пачуццяў паэта-рамантыка, таму гэтыя метафары экспрэсіўныя: *вінаградны воск каханья* [2, с. 94]; *каханка прыплыла на хвалі эратычнага жадання* [2, с. 44]; *неспакойныя мрой свае ў дрымоце пачуццяў прытоім* [2, с. 11]; *расстанне, што было, у свой кароткі вырай паляцела* [2, с. 10].

Для Л. Дранько-Майсюка характэрна метафарызацыя лексем семантычнага поля “кветкі”: *Успыхне родны васілёк* [2, с. 84]. *Пра астры гаварыла, што яны, паводле гараскопнай гліны, вакол маёй узыдуць сівізны, кастрычнік цягнучы ў сцябліны* [2, с. 92]. *З гарода бацькі, з матчынай гаружкі, абтрэсваючы каранёў цяжар, за мной бягуць лілеі, незабудкі і шольсці лімонавы пажар* [2, с. 86].

Метафары выразна перадаюць унутраны псіхалагічны настрой паэта, раскрываюць яго душэўныя перажыванні. Яны могуць быць персаніфікаваны прыналежнымі займеннікамі *твой, мой, свой*, якія канкрэтызуюць метафарычны вобраз, робяць яго больш выразным, экспрэсіўным. Напрыклад, метафара *агонь* (*Каб пасвятлеў твай цёмны вопыт, спяшайся да агню свайго* [2, с. 94]) заснавана на асаблівым вобразе агню – сімвале цяпліны, абароненасці, утульнасці. Яшчэ адзін прыклад метафары *гадзіннік* (*Мой гадзіннік на месячным промні павіс і смяецца з мяне, і не спусціцца ўніз* [2, с. 22]) перадае пачуцці паэта, які даўно не бачыў сваю каханую і для якога жыццё замерла, час спыніўся.

Выразна перадаюць перажыванні аўтара і метафары, якія ствараюцца непасрэдна ў тэкście, “на вачах” чытача, на аснове пераносу катэгорыі адушаўлёнасці на неадушаўлёныя прадметы і з’явы: *Я кахаю, / І вецер кахае цябе, / Адзінолу трывае... / Патухаюць / На мяккім ягоным гарбе / Іскры позніх трагедый. / Я спяваю, / І вецер таксама пяе. / Каля нашага ложка / Ён сагрэе / Халодныя пальцы свае / У сукенцы тваёй і панчошках* [2, с. 29].

З дапамогай метафар Л. Дранько-Майсюк паэтызуе не толькі пачуццё каханья, але і сямейныя ўзаемаадносіны, быт, якія нярэдка становяцца вынікам гэтага пачуцця: *Клопат свой сямейны, неадступны над маім каханнем узняла, нібы кубак цяжкі і атрутны...* [2, с. 192]. *Каб забыць сямейныя галеры, ты шэпчаеш іх (вершы), на кухню ідучы да місак звонкіх і глухіх талерак. Так, мы – галернікі, так, мы – рабы, да вёслаў розных змушаны схіляцца* [2, с. 99]. *Дым сямейнага кастра... дым не здагадваўся, што горкі, і галаву тваю абвіў* [2, с. 90]. *Нас душыць неспакой сямейны* [2, с. 90].

Характарызуючы нават самую, здаецца, нерамантычную з’яву – кашаль – паэт “узвышае” яе з дапамогай метафар: *кашаль, глухнучы, брыльянтам свеціць у аправе горла* [2, с. 186].

Некаторыя метафары нібы “пераклікаюцца” з вершамі М. Багдановіча: *І праз персідскую парчу цвяток радзімы не прагляне* [2, с. 129].

Паводле марфалагічнага складу найбольш ужывальная ў вершах Л. Дранько-Майсюка вербальная метафара: *Пройдзе восень над Белай дачай і патоне ў нашым віне* [2, с. 111]. *Яшчэ світанак зоры не абтрос* [2, 35]. *З рукі спяшаўся на руку мой пацалунак легкаважны* [2, с. 92].

Часта ўжываюцца і субстантыўныя метафары, асабліва **генітыўныя**: *Я асуджаны на вечнае выгнанне ў ноч душы* [2, с. 152]; *неба агарод сферычны* [2, с. 154]; *сонца іерогліф узыходзіць* [2, с. 95]; *вінаградны воск кахання* [2, с. 94]; *сірочасць букета* [2, с. 110]; *дрымота пачуццяў* [2, с. 111].

Субстантыўна-вербальныя метафары таксама пашыраны ў вершах Л. Дранько-Майсюка: *Ты праплывай заўсёды надалей і ў ружу завівай маё дыханне* [2, с. 143]. *Я ваша цяргенне туманам няволіў, я вас апускаў на халоднае дно* [2, с. 121]. *Ранняя старасці сьвязуюць струны* [2, с. 155].

Заўважаецца схільнасць пісьменніка да метафарызацыі назоўнікаў “золата”, “срэбра”: *Ты здабываеш са смутку срэбра старажытных вясёлых драхм* [2, с. 111]. *Адзін мастак золатам пісаў дыханне* [2, с. 145]. *На золата і срэбра нашым снам яшчэ хапае сабрай змогі* [2, с. 137].

Нярэдка ў якасці метафары выступае ў творах назоўнік “туман”: *Ты развязаła горла салаўю, / Туман паклала на калені* [2, с. 92].

Вобразнасць перадаванага радка Л. Дранько-Майсюка грунтуецца на яскравых, выразных, сэнсава ёмістых метафарах. У кантэксте твораў многія назоўнікі, дзеясловы трансфармуюць сваю семантыку, атрымліваюць новае пераноснае значэнне; адназначныя лексемы пашыраюць вобразны дыяпазон. Разнастайнасць метафар абумоўлена рознымі шляхамі іх стварэння: пераносам “адушаўлёнае – неадушаўлёнае”, асацыяцыямі па форме, колеры, функцыі, складаным сінтэзам сімволіка-асацыятыўных паралеляў.

Такім чынам, своеасаблівая “квяцістасць” стылю Л. Дранько-Майсюка, створаная дзякуючы вялікай колькасці арыгінальных метафар, падпарадкавана галоўнай пісьменніцкай задачы: занатаваць хуткаплынныя, няўлоўныя ўражанні і пачуцці, і ў першую чаргу – пачуццё кахання. Пры гэтым суб’ектыўная звужанасць аўтарскага погляду, факусіраванне ўвагі на дэталі, нязначных дробязях, не перашкаджае паэту выяўляць цэласнае светабачанне.

Літаратура

1. Багдановіч, М. Маладыя гады : выбранае / М. Багдановіч. – Мінск : Маст. літ. – 2001. – 335 с.

2. Дранько-Майсюк, Л. Вершы. Каханне. Проза : выбранае / Л. Дранько-Майсюк. – Мінск : ТАА ”Харвест”. – 2003. – 304 с.

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ